

ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΤΗΣ ΦΩΤΙΑΣ ΤΗΣ ΣΟΦΙΑΣ ΒΟΙΚΟΥ

Το ταξίδι της φωτιάς της Σοφίας Βόικου

Ήρωες: Νηρηίς και Νεφέλη... Μιχαήλ και Νικόλας... Άρχοντας Λέων και Λέοντε Βίκτορις είναι οι πρωταγωνιστές αυτού του βιβλίου και μαζί τους μια πλειάδα βοτάνων με θεραπευτικές και μαγικές ιδιότητες.

Χρόνος: Μεσαίωνας (1506) και σήμερα

Τόπος: Γαλλία

Φιλοσοφικός πυρήνας: Η διαφορετικότητα και το περιπετειώδες ταξίδι της στο χρόνο.

Μυθιστορηματικός ιστός: Δυο γυναίκες που συναντώνται σ' ένα σταυροδρόμι του χρόνου για να ανακαλύψουν όσα τις ενώνουν και όσα τις χωρίζουν απ' την ίδια τους τη γενιά και τα κοινά τους γονίδια.

Σκόπιμα έδωσα τα δομικά συστατικά αυτού του πολυσχιδούς μυθιστορήματος διότι προϊούσης της ανάλυσης θα γίνει απολύτως σαφής ο πλούτος του βιβλίου σε παραμυθικά, φιλοσοφικά, ιδεολογικά, ιστορικά και πραγματολογικά στοιχεία. Γιατί για να χαρακτηριστεί ένα λογοτεχνικό έργο μυθιστόρημα χρειάζεται να έχει σαφείς προσδιορισμούς τόπου και χρόνου και ξεκάθαρους χαρακτήρες. Για να χαρακτηριστεί όμως συναρπαστικό μυθιστόρημα πρέπει να είναι γραμμένο από μια ταλαντούχα πένα με ιδιαίτερη ικανότητα στην έρευνα και στον μυθιστορηματικό συγκερασμό των στοιχείων που αποκομίζει απ' αυτήν.

Η Σοφία μετά από το Κόκκινο Σημάδι με το οποίο έκανε το ντεμπούτο της και στο οποίο ψηγματικά απέδειξε την τάση της να παράγει έργα διόλου συνηθισμένα αν αναλογιστεί κανείς και στο πρώτο της έργο τον υπερβατικό ρόλο του κόκκινου σημαδιού που έφεραν τα σώματα κάποιων πρωταγωνιστών της, στο βιβλίο αυτό τολμά να βαδίζει στο μονοπάτι του μεσαιωνικού σκοταδισμού και να φιλοτεχνήσει μια εξάισια λογοτεχνική γέφυρα με το σήμερα.

Οι κεντρικές ηρωίδες της, η Νηρηίς και η Νεφέλη παρότι ηρωίδες μη ρεαλιστικές καταφέρνουν με τον αριστοτεχνικό τρόπο που τις έπλασε η συγγραφέας να πείθουν και τον πιο απαιτητικό αναγνώστη για την ύπαρξή τους. Τα κόκκινα μαλλιά τους, σήμα κατατεθέν της εμφάνισής τους αποτελούν ένα βασικό αρμό που συνδέει το παρόν και το παρελθόν και από νωρίς προκαλούν στον αναγνώστη την υπόνοια για την σύνδεσή των πεπρωμένων τους. Η σχολαστική ενασχόλησή τους με τη φύση και τα βότανα και οι γνώσεις τους για τις μαγικές και θεραπευτικές τους ιδιότητες αποκαλύπτει όχι απλώς ένα κοινό σημείο αναφοράς στην ψυχοσύνθεσή τους αλλά σταδιακά οδηγεί στην αποκάλυψη της κοινής γενιάς απ' την οποία προέρχονται. Καταλύτης στις ζωές και των δύο, η απουσία της πατρικής φιγούρας και η απώλεια των διαφορετικών, εκκεντρικών μανάδων της. Η Ροδάνθη, μάνα της Νηρηίδας πεθαίνει σαν μάγισσα σε κάποια μεσαιωνική πυρά, ενώ η μητέρα της Νεφέλης πεθαίνει λόγω της χρήσης ουσιών έχοντας ζήσει μια αλλοπρόσαλλη και από πολλούς κατακριτέα ζωή. Οι διαφορετικές μητέρες ωστόσο παραδίδουν σαν σκυτάλη τον τρόπο σκέψης και ζωής τους στις κόρες τους, σαν ένα βαρύ οικογενειακό κειμήλιο που αυτές οφείλουν να διαφυλάξουν και να συνεχίσουν. Και ανάμεσα στα μυστικά που κουβαλούν και στους κανόνες που τηρούν είναι η αποστασιοποίησή τους από το αρσενικό και η αποδέσμευσή τους απ' αυτό μετά την τεκνοποίηση. Οι διαφορετικές γυναίκες ζουν μόνες, χωρίς να χρειάζονται την παρουσία του πατέρα ή του συντρόφου, χωρίς να επιτρέπουν

στους εαυτούς τους να εθιστούν στην ιδέα της συντροφικότητας. Ταυτίζουν τη μοναξιά τους με την ανεξαρτησία, αλλάζουν τόπους διαμονής, αλλάζουν συντρόφους σαν τα πλάσματα που ζουν ελεύθερα στη φύση και όχι σε οργανωμένη κοινωνία, δεν υποτάσσονται στους ανθρώπινους κανόνες παρά μονάχα σ' εκείνους που το ένστικτο τους επιβάλλει.

Διαβάζοντας το μυθιστόρημα σε πρώτη φάση μου δημιουργήθηκε η αίσθηση ότι η Σοφία Βόικου βήμα το βήμα περιγράφει τη σύγχυση της άρτι χειραφετηθείσας γυναίκας η οποία μπέρδεψε την ελευθερία με τη μοναξιά μόλις απέκτησε την ανεξαρτησία της και θέλησε να χρησιμοποιήσει το αρσενικό με τον τρόπο που για αρκετούς αιώνες ζώντας σε πατριαρχικά οργανωμένες κοινωνίες εκείνο της συμπεριφέρθηκε. Προσέχοντας ωστόσο περισσότερο τα κρυμμένα νοήματα του βιβλίου, κατέληξα στο συμπέρασμα ότι περισσότερο η Σοφία Βόικου αγωνιά να αποδώσει τους λόγους της μετάβασης του ανθρώπου από την ατομική δράση στην κοινωνική οργάνωση αξιολογώντας την έννοια της συντροφικότητας για την κατάκτηση της αυτογνωσίας του και την επίτευξη της ευτυχίας.

Ως μέσο για να αποδώσει τα πολυεπίπεδα νοήματά της η Σοφία Βόικου χρησιμοποιεί τους θρύλους για τις μάγισσες, την αθανασία των ψυχών που υποσυνείδητα μεταδίδουν την συμπαντική τους γνώση στους απογόνους και τις θεραπευτικές ικανότητες των βοτάνων.

Εντυπωσιακή πραγματικά η μελέτη της για τα βότανα που περισυνέλεξαν και αξιοποιούσαν οι μάγισσες του μεσαίωνα τις οποίες προβάλλει με τα χαρακτηριστικά και τις ιδιότητες πρωτίστως των μάγων των πρωτόγονων κοινωνιών στις οποίες η έννοια της μαγείας συνδεόταν με υπερφυσικές δυνάμεις αλλά και με ιατρικές γνώσεις. Οι περιγραφές των αφεψημάτων που παρασκευάζουν οι ηρωίδες της με μια γλώσσα τόσο εναργή, κρατούν σε εγρήγορση και τον πιο απαιτητικό αναγνώστη. Κορυφαίες οι πληροφορίες όσο και η λογοτεχνική αποτύπωσή τους για τις ιδιότητες του Μανδραγόρα και του Απήγανου και ακόμη πιο σημαντική η μίξη αλήθειας και θρύλου σε τέτοιες δόσεις ώστε από απλές πληροφορίες βοτανολογίας να διανθίζονται με λεπτομέρειες παραμυθικού τύπου και να καταλήγουν να αποτελούν ανάγνωσμα συναρπαστικό. Η προσέγγιση του θέματος διαθέτει τόση δύναμη και τόση λεπτοδουλεμένη περιγραφή ώστε δεν θα ήμουν υπερβολική παραλληλίζοντας τη μελέτη και την ανάλυση της Σοφίας Βόικου με την εφάμιλλη μελέτη του Πάτρικ Ζίσκιντ στο Άρωμα.

Πέρα όμως από τη χρήση των βοτανικών εντυπωσιακή είναι και η περιγραφή του περιβάλλοντος η οποία είναι πραγματικά καθηλωτική είτε αφορά το παρόν είτε το μεσαίωνα. Και στις δυο χρονικές μεταβάσεις ο αναγνώστης μεταφέρεται με ευκολία από το ένα σκηνικό στο άλλο, καθώς για άλλη μια φορά η ακρίβεια, η λεπτομέρεια και η περιγραφή κάνουν το θαύμα τους χάρη στην πένα της Σοφίας Βόικου και κυριολεκτικά κινηματογραφούν παρόν και παρελθόν και αποτυπώνουν πρόσωπα και εποχές συμβάλλοντας στην απόδραση του αναγνώστη στους χρόνους και στους χώρους που δρουν οι ήρωες.

Δομικά το βιβλίο ακολουθεί την τεχνική της ζευγαρωτής πλέξης. Εναλλάσσεται το παρόν με το παρελθόν και ταυτόχρονα εκτίθενται οι ιστορίες της Νηρηίδας και της Νεφέλης κατ' αντιδιαστολή και εν παραλλήλω ώστε ο αναγνώστης να συνειδητοποιεί σταδιακά ότι πρόκειται για δύο συγγενείς γυναίκες σε βάθος χρόνου οι οποίες έχουν παράλληλες και παραπλήσιες μοίρες. Στη ζωή και των δύο υπάρχει ένας άντρας που τις λατρεύει και εν συνεχεία τις

εγκαταλείπει επειδή οι ίδιες ακολουθούν τις αξίες μιας ολόκληρης γενιάς διαφορετικών και ανεξάρτητων γυναικών. Όσπου η Νεφέλη, αλλάζει το σκηνικό, αντιστέκεται στο παραδεδομένο και στη ροή μιας οικογενειακής ιστορίας, και από τη συλλογικότητα επιστρέφει στην πεφωτισμένη ατομικότητα. Η Νεφέλη επιλέγει την αποτίναξη του σκοταδισμού και την απεξάρτηση από το παραδεδομένο προκειμένου να αυτοπροσδιοριστεί μέσα από την παραδοχή της αναγκαιότητας της αγάπης και της συντροφικότητας. Άφησα για το τέλος το πιο ενδιαφέρον παραμυθικό στοιχείο του έργου: Έναν καίριο αρμό παρελθόντος παρόντος και ένα βασικό στοιχείο προαγωγής της πλοκής του βιβλίου. Την πέτρα που από γενιά σε γενιά μεταφέρει τη γνώση των μαγισσών και κρέμεται από το λαιμό και των δύο ηρωίδων και τη φωτιά της κόλασης που ταξιδεύει ομοίως μέσα στο χρόνο αναμένοντας να ενωθεί με το λάπις λάζουρις για να δημιουργηθεί το ελιξήριο της σοφίας με την προσθήκη λίγου απήγανου ή μανδραγόρα άραγε;

Η απορία μένει απορία στο βιβλίο της Βόικου όπως και στο βιβλίο με τις συνταγές των βοτανιών που ανακαλύπτονται στις ανασκαφές του Νικολά. Γιατί η σοφία είναι εν κατακλείδι η αυτογνωσία και ο προσδιορισμός των κριτηρίων που θέτει για την ευτυχία.

Αρκετοί οι υπέροχα διατυπωμένοι στοχασμοί της συγγραφέως μέσα σε τούτο το βιβλίο που αναδεικνύονται σε μηνύματα – απαντήσεις σε διαχρονικούς ανθρώπινους προβληματισμούς:

«Ο χρόνος κυλάει διαφορετικά μέσα στο δάσος. Δεν τρέχει. Κάποιες φορές σταματάει. Δεν κάνει βήμα. Γι' άλλους αυτό είναι ευχάριστο και γι' άλλους μονότονο. Ο χρόνος πετρώνει και στην ευτυχία κι εσύ μένεις ακίνητος από φόβο μη σου φύγει. Όμως ο χρόνος είναι κίνηση. Είναι ροή. Άλλοτε ήσυχο ρυάκι και άλλοτε άγριο ποτάμι που κανένας δεν μπορεί να αντισταθεί στο διάβα του. Αφρισμένο νερό που τα αρπάζει και τα γκρεμίζει όλα. Όνειρα, σκέψεις, λόγια. Αφήνει πίσω του, συντρίμια και αναμνήσεις.

Ο Νικολά και η Νεφέλη στο σήμερα είναι δυο άνθρωποι που μεγάλωσαν και οι δυο χωρίς πατρικό πρότυπο, χωρίς πατρική στοργή. Η Σοφία σκιαγραφεί και τους δύο ήρωες με πληγωμένο ίσως και με ανάπηρο τον ψυχισμό τους πιστεύω σκόπιμα. Γιατί ένα από τα βαθύτερα μηνύματα του βιβλίου που κορφολογεί ένας προσεκτικός αναγνώστης είναι η αξία της οικογένειας με την κλασική της δομή, την διπολική για την ψυχική ισορροπία των απογόνων. Η εκκεντρικότητα και η διαφορετικότητα παραμερίζονται στο όνομα της γέννησης ευτυχισμένων και ολοκληρωμένων παιδιών. Η επανάσταση της Νεφέλης στην παράδοση της γενιάς της σπάζει το καθιερωμένο καθώς η αυτογνωσία της την οδηγεί σ' ένα θεμιτό συμβιβασμό στο όνομα της ευτυχίας. Νεράιδες και ξωτικά, άψογα σμιλεμένοι χαρακτήρες, υψηλόπνοες ιδέες, μια γλώσσα που σε καθηλώνει ανά πάσα στιγμή κάνοντας τον αναγνώστη να ρουφά κάθε σελίδα, ιστορική ακρίβεια, οι συνδυασμοί των βοτανιών, τα μυστικά και οι θρύλοι και πάνω απ' όλα, ένας έρωτας – πυξίδα για την κατάκτηση της αυτογνωσίας και της ευτυχίας βρίσκουν τη θέση τους σ' αυτό το εξάισιο λογοτεχνικό ψηφιδωτό όπου η Σοφία ψηφίδα ψηφίδα καταστρώνει ένα σχέδιο σαγήνευσης του αναγνώστη ψιθυρίζοντας αλήθειες κι ένα μεθυστικό παραμύθι για μεγάλους στα πιο λεπτά φύλλα της καρδιάς μας.

Αναρτήθηκε από Πασχαλία Τραυλού